Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 So. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 27. avgusta (August 27), 1925. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 201

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

TRMOGLAVOST PREMOGOVNIŠKIH BARONOV

STAVKA JE TAKOREKOČ NEIZOGIBNA.

Coolidge ne bo posredoval, da bi jo preprečil.

Hazelton, Pa. — Zastopniki rudarjev na polju trdega premoga so se sešli z večjim številom trgovcev, kateri bi radi dosegli sporazum med podjetniki in rudarji. Ob tej priliki pa so podjetniki zopet zapeli staro pesem, da ne morejo mezde povišati, ker to bi pomenilo, da bi se zvišale tudi cene premoga.

Odbor trinajstih trgovcev s polja trdega premoga, katerim je predsedoval John Uhl iz Wilkesbarra, so vprašali Johna L. Lewisa, če so rudarji pripravljeni zopet se sestati s podjetniki, ako slednji pokažejo voljo za zopetne pogoje.

Po daljši izjavi o stališču rudarjev je Lewis izjavil željo unije, da pride do pogodbe z lastniki rudnikov ter je zopet navedel pogoje organiziranih rudarjev.

Predsednik Glen Alden kompanije v Scrantonu, W. Inglis, je pozneje ponovil, kar so že povedali podjetniki pri sestanku. Rekel je, da oni niso prekinili pogajanj, temveč da še vztrajajo na tem, da se ne morejo pogoditi na nekaj, radi česar bi delali izgubo, ako bi ne povišali cene premoga. To pa je že stara in znana neopravičena pesem, ki jo podjetniki zapojejo, kadarkoli se jim zdi potrebno, ker vedo, da javnosti niso znani velikanski dobički, ki jih vlečejo.

John Lewis je ob tej priliki posvaril, da rudarji ne bodo pristali to leto na nikako razsodišče. Navedel je številke iz statistike, ki je pokazovala, kako ogromne profite imajo podjetniki trdega premoga. S tem je dokazal, da je vsako izgovarjanje, da bi morali podjetniki zvišati ceno premoga, neutemeljeno. Tudi če bi rudarji prejemali še enkrat tako veliko plačo, bi pri sedanjih cenah trdega premoga bili dobički še vedno velikanski.

Odbor trgovcev s polja trdega premoga danes zopet nadaljuje s posredovanjem. Privedel bi rad skupaj zastopnike podjetnikov rudarjev, da tako z dočasno pogodbo preprečijo stavko.

Swampscott, Mass. — Posebne včerajšnje izjave pokazujejo, da je predsednik Coolidge pripravljen porabiti vse svoje sile, da omogoči, da ne bo primanjkoval premog. Vendar pa je izjavil, da ne bo nastopil v svrho, da prepreči stavko.

Predsednikova namera je, da v slučaju stavke ne bo zabranjeval stavke ter se tudi ne potegoval za nacijonaliziranje rudnikov, temveč bo samo gledal, da bo premog razdeljen po potrebi, tako da ne bo radi njega nikjer pomanjkanja. Naznanjeno mu je namreč, da tudi če bi se ustavilo kopanje trdega premoga, ne bo ljudstvo radi tega utrpelo, češ, da je polno nadomestkov za trdi premog.

Trgovinski department proučava, kako se v slučaju stavke razdeljuje premog. V slučaju stavke bo morda imenovan tudi kurivni upravitelj.

ČASNIKAR ZAPUSTIL BLIZU PET MILIJONOV.

Chicago. — Victor F. Lawson, lastnik znanega dnevnika "The Chicago Daily News", ki je umrl zadnji teden, je zapustil $4,775,000 premoženja, katero bo razdeljeno med njegove sorodnike in razne luteranske cerkve ter dobrotvorne organizacije. Časopis preide v oskrbništvo Illinois Merchants Trust Co., bančne tvrdke, katera ga lahko vsak čas proda ali izpremeni smer listu.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Trmoglavi premogovniški baroni so zopet preprečili sporazum.

Podrobnosti rudarske afere v Zieglerju, Ill.

Med sodniki v Chicagu je izbruhnila vojna.

Ameriška vlada se ne bo mešala v dolgovna pogajanja v Londonu.

Po svetu.

Francija in Anglija se ne moreta zediniti glede vojnih dolgov.

Rebelni Druzi v Siriji napadli Damask; bili so odbiti. Skoraj vsa Sirija je v njihovih rokah.

Rifijanci se pripravljajo na novo protiofenzivo.

Inozemski diplomatje na Kitajskem se pridno prepirajo.

Amerika se noče mešati v londonska pogajanja

Sugestija, da se Amerika pridruži konferenci za fondiranje angleških posojil Franciji, je našla gluha ušesa v Washingtonu.

Washington, D. C. — Iz Londona poročajo, da plačevanje francoskega dolga Angliji ne bo uravnano toliko časa, dokler Francija ne uredi svojega dolga Združenim državam, razen če se Amerika pridruži sedanji konferenci v Londonu kot tretja stranka. Višji uradniki v Washingtonu pa izjavljajo, da pod nobenim pogojem se ne bo Amerika vmešavala v pogajanja v Londonu.

London, 26. avg. — Francoski finančni minister Caillaux je sinoči informiral poročevalce, da se danes vrne v Pariz. Pogajanja za fondiranje francoskega vojnega dolga Angliji so bila do danes brez uspeha.

VOJNA MED KITAJCI V AMERIKI.

Raztegnila se je po več mestih med raznimi organizacijami.

Chicago. — Že lanskega oktobra so se Kitajci napadali in pobijali med seboj po večjih ameriških mestih, kjer imajo svoje kompaktne naselbine. Zdaj so se boji ponovili, o napadih je bilo slišati iz Chicaga, Minnepaolisa in New Yorka. Dozdaj so imeli nekako premirje, zdaj pa je močan mož med ameriškimi Kitajci, Likujing, ki ga imenujejo tudi "župana kitajskega mesta," pričel voditi spore.

Ameriška policija se pa nikakor ne strinja s tem, da bi se Kitajci pobijali po ameriških mestih. Zato jih je že prvi dan po izbruhu ponovnih nemirov 60 aretirala in zaprla.

Storjenih je bilo zadnje dni šest umorov, namreč v New Yorku, Chicagu, Philadelphiji, Pittsburghu, Buffalu in Minneapolisu. Policija neprestano udira zlasti v razne kitajske pralnice in likalnice ter strogo pazi na prihajajoče in odhajajoče goste številnih kitajskih restavracij.

GOVERNERICA FERGUSON JE OPROSTILA MATER.

Austin, Texas. — Razporočena mati Roscoe Canaday je bila v New Yorku obtožena, da je ugrabila svojega otroka od prejšnjega moža. Zato je bila poslana na svoj dom v San Antonio, Texas, kjer pa jo je oprostila governerica Ferguson.

Governerica je v zagovoru za oprostitev izjavila, da mati Canaday ni v naklonjenosti do svojega otroka storila nič drugega kakor bi storila vsaka druga mati v sličnih okoliščinah. Rekla je, da sploh ne more verjeti, da bi porota v New Yorku ali Texasu mogla obsoditi dobro mater, zato jo je oprostila vsake obtožbe.

PODROBNOSTI O SPORU V ZIEGLERJU

POD OBTOŽBO NAMERAVANEGA UMORA JE BILO ARETIRANIH OSEMNAJST RUDARJEV.

Vse neprilike je kriva lakomnost podjetnikov.

Chicago, Ill.—Po došlem poročilu iz Zieglerja o dejstvih radi aretiranja osemnajstih rudarjev, ki so obdolženi, da so nameravali umoriti uradnika Cobba, se je organizacija za mednarodno del. obrambo odločila pravno pomagati rudarjem. Organizacija bo sklicala shode in konference na nedeljo dne 13. septembra, katerega nazove "Delavski obrambni dan".

Neposredni vzrok sedanje zmešnjave v Zieglerju je radi nepravičnega tehtanja premoga, katero se je pripetilo pred par tedni. Kompanija ni dovolila unijskemu čuvaju pri tehtnici, da bi imel pomočnika. Naloženi vozički so prihajali iz rudnika tako hitro, da je bilo enemu samemu možu nemogoče vse zabeležiti. Unijski čuvaj pri tehtnici je to naznanil predsedniku rudarskega lokala Corbishlyju, da sam ne more tehtati premoga. Predsednik pa je obvestil člane, da nimajo več svojega človeka pri tehtnici. Rudarji so pustili delo.

Poklicani so bili uradniki od poddistrikta, da razsodijo v stvari. Poddistriktni podpredsednik Cobb je po zaslišanju več kot sto mož, izmed katerih so samo štirje govorili v prid kompanije, odločil, da se ugodi kompanijski zahtevi in se odstavi predsednik lokala kakor tudi unijski rudniški odbor in pa čuvaj pri tehtnici.

Ta odredba je povzročila med rudarji odločen odpor. Na delo niso hoteli več. Uradniki poddistrikta so nato sklicali posebno sejo lokala št. 992 na 11. avgusta, in prišli so na sejo tudi sami, namreč distriktni predsednik Fox, podpredsednik Cobb in član distriktnega odbora Babbington.

Fox in Cobb sta zahtevala, da rudarji izvolijo nov odbor in se vrnejo na delo. Rudarji se niso podali in zahtevali ponovno razsodbo. Cobb pa je odgovoril, da ne pusti ponovnega razpravljanja, tudi če bi kompanija želela. Seja je bila zaključena s sklepom, da se rudarje ne vrnejo delat, dokler ne bodo priznani njih uradniki lokala in dokler se ne izravna spor radi tehtanja premoga.

69 let star rudar Farthing je naredil neko opazko med sejo, radi katere ga je udaril drug rudar Asa Wilson, katerega vsi poznajo kot klanovskega pristaša. To je bil povod boju, ki je nastal med rudarji, kateri podpirajo stare uradnike lokala in med dotičniki, ki podpirajo kuklukse ter poddistriktne uradnike. Cobb je medtem potegnil iz žepa black jack, katerega pa so mu hitro odvzeli rudarji in je zdaj hranjen na sodišču v Zieglerju. Cobb sam in Fox sta med pretepom dobila precej poškodb od razjarjenih rudarjev.

Rudar Mike Sarovich je bil trdna opora starih uradnikov lokala. Ravno ko je nameraval zapustiti dvorano, ga je ustrelil klanovec Alex Margis, prejšnji tajnik lokala. Nekaj dni pozneje je Sarovich umrl, Margis pa je zaprt radi umora.

Še tistega večera je bilo izdano zaporno povelje proti Farthingu in njegovemu sinu, ki sta bila pa oproščena na poroštvo. Rudarji pa so se dalje držali proč od rudnika razun piketov. Dne 18. avgusta je bilo izdano zaporno povelje proti 18 rudarjem, med katerimi je tudi predsednik lokala Corbishly z bratoma. Zaporna povelja sta podpisala Cobb in Fox ter obdolžila še 27 rudarjev v Zieglerju, da so

(Dalje na 3. strani.)

Diplomatje velesil se kregajo na Kitajskem

Ameriški kapitalisti zahtevajo "močno politiko"; Anglija in Amerika pristali na carinsko konferenco.

Washington, D. C. — Ameriška vlada je sprejela vabilo kitajske vlade na udeležitev carinske konference, ki se otvori 26. oktobra v Pekingu.

London, 26. avg. — Anglija je sklenila, da se udeleži carinske konference na Kitajskem, katera se vrši na podlagi washingtonske pogodbe.

Šangaj, 26. avg. — Predstavniki velesil so še vedno v konfliktu glede vprašanja odgovornosti za junijske izgrede, v katerih je bilo ubitih 17 kitajskih delavcev.

"The China Press", glasilo ameriških kapitalističnih interesov, se jezi, ker ameriška vlada nima "primernega kitajskega programa". List zahteva, da se predsednik Coolidge prebudi iz sanj in pošlje močno bojno floto v kitajske vode.

Francoska policija v šangajski mednarodni koloniji je prijela več tihotapcev z orožjem, med katerimi so Američani, Angleži in Nemci.

Konvencija Workers Party v Chicagu

Zaključena ima biti danes.

Chicago, Ill. (F. P.) — Konvencija ameriške Workers Party, katera je pričela dne 21. avgusta, se je raztegnila in bo morda zaključena danes. Zastopniki so razpravljali o mnogih rezolucijah in deklaracijah od obeh tekmujočih skupin komunističnega gibanja v Ameriki, zato se je zborovanje zavleklo.

Takozvana večinska skupina, katero vodi strankin predsednik Wm. Z. Foster, ki je tudi konvenčni predsednik, kontrolira zborovanje v precejšnji večini nad manjšino, katero vodi strankin tajnik Ruthenberg. Odnosno razmerje med tema skupinama je 40 proti 23. Razdor v komunistični stranki je narastel po podcenjevanju moči farmarsko-delavskega gibanja leta 1924. Fosterjeva skupina je bila obtožena, da podcenjuje, in Ruthenbergova, da pretirava moč dotičnega gibanja. Obe skupini sta nasprotni takozvanemu pripadništvu Lora (kakor se piše urednik nemške komunistične 'Volkszeitung' v New Yorku), katerega obtožujejo, da zadržuje večjo naklonjenost do komunistične izobrazbe in razširjanja stranke.

Glavne rezolucije, ki so jih sprejeli na konvenciji, se tičejo strankinega časopisja. Rezolucije zahtevajo še večji komunistični značaj njih časopisja. "The Daily Worker", kateri je edini angleški komunistični dnevnik na svetu, je pozvan, naj razširi svojo poročevalno službo med delavstvom. Stranka se bo prizadevala doseči izključno kontrolo nad svojim časopisjem kakor tudi istega razširiti in razmnožiti.

Komunistične stranke so bile zastopane tudi s Švedskega in iz Mehike. Konferenca je prejela brzojavne čestitke od komunistične internacijonale v Moskvi ter od strankinih sekcij iz več dežel.

KAPITALIST-ROPAR IZPUŠČEN IZ ZAPORA.

Nickol v Daytonu, ki je oropal banko, prost pod poroštvom.

Dayton, O. — Fred Nickol bankrotirani tovarnar, ki si je hotel pomagati iz kaše na ta način, da je oropal banko za $22,000, je bil v torek izpuščen iz zapora pod poroštvom $50,000. Nickol, ki je ob času aretacije priznal krivdo, je dejal pred sodiščem, da ni kriv. O njegovi zadevi bo zdaj razpravljala veleporota.

IZBRUH VOJNE MED ČIKAŠKIMI SODNIKI

Višina poroštva za pobojnike, tatove in roparje je zapletla juriste v konflikt. Sodniki groze drug drugemu z zaporom.

Chicago. — Med čikaškimi sodniki je izbruhnil konflikt radi vprašanja poroštva za kriminalce druge vrste, katerim je po zakonu dovoljena prostost do obravnave, če kdo za nje podpiše poroštvo, to je zastavi gotovo vsoto denarja. Sodnik John H. Lyle je mnenja, da kriminalci bi ne smeli biti izpuščeni, kader so aretirani, zlasti oni ne, pri katerih je bilo najdeno orožje. Edina pot, da jih pridrže v zaporu, je, da sodnik določi tako visoko poroštvo, da ga ne bo mogel ali hotel nihče podpisati. Lyle je prvi dal vzgled temu postopanju, ko je pred dobrim tednom določil nekemu italijanskemu pretepaču $105,000 poroštva.

Drugi sodniki se pa ne strinjajo s tem. Lylu očitajo, da je prekoračil meje zvezne ustave, ki daje pravico zmernega poroštva. Sodnik Fisher je celo razveljavil Lylejev poroštveni odlok v zadevi omenjenega Italijana in znižal poroštvo na $10,000, nakar je bil izpuščen iz ječe.

Razkačeni Lyle je nato javno ožigosal Fisherja; obdolžil ga je, da s takim početjem posredno pomaga za razširjanje zločinov. Fisherju je prišel na pomoč Jacob Hopkins, vrhovni sodnik kriminalnega sodišča, ki je izjavil, da je pretirano poroštvo nepostavno.

Sodnik Lyle je bil še bolj srdit in je javno napadel vrhovnega sodnika, da tudi on pomaga zločincem, namesto da bi pomagal justici, katere izvrševalec je. Hopkins je v svojem odgovoru namignil, da je Lyleva kritika žalitev sodišča in taka žalitev se običajno kaznuje z zaporom. Lyle je hitro odgovoril, da ne bo molčal niti odnehal od svoje kampanje za povišana poroštva, pa če ga da vrhovni sodnik takoj zapreti. Da pokaže svoj odprt upor, je sodnik Lyle v torek zopet zabranil prostost dvema aretirancema, ki sta obtožena 22 prestopkov ropa in tatvine. Lyle je določil za vsak prestopek $100,000 poroštva, skupaj $2,200,000. Ker ne more nihče jamčiti te vsote, sta roparja ostala v zaporu. Ampak dolgo najbrž ne bosta zaprta. Drugi sodnik lahko vsak čas dovoli "habeas corpus", to je vzame ju iz zapora proti znižanemu poroštvu.

Nuna se je poročila z bankirjem.

Philadelphia, Pa. — Miss Maria Hirst, ki je bila trinajst let nuna, je zamenjala nunsko haljo s poročno obleko. Prihodnjo soboto se poroči z Webbom Leveringom, bankirjem iz Baltimora. Miss Hirst, ki je hči katoliškega bankirja in advokata v Philadelphiji, je kot nuna vedno bolehala in zdravniki so ji rekli, da edina odpomoč je, če se omoži. Nato je izposlovala izstop iz nunskega reda.

Amerika in Nemčija odpravili pristojbino za potne liste.

Berlin, 26. avg. — Vzajemna pogodba, na temelju katere bodo v bodoče vsi vizumi potnih listov za državljane Združenih držav, ki potujejo v Nemčijo in Nemcev, ki potujejo v Ameriko, brezplačni, bo v kratkem sklenjena med nemško in ameriško vlado.

Spopad med nacionalci in komunisti v Nemčiji.

Berlin, 26. avg. — V Gelsenkirhenu, Porurje, je prišlo včeraj do krvavih izgredov med komunisti in nacionalisti, ko so zadnji praznovali "dan nemške zastave". Sedem nacionalistov je bilo ranjenih in 30 komunistov aretiranih.

Vesti z maroške in sirske fronte

Španci in Francozi se hvalijo z zmagami; Rifijanci organizirajo nove protinapade.

Melilla, španski Maroko, 26. avg. — Uradno špansko poročilo se glasi, da so španske bojne ladje z obstreljevanjem maroških postojank uničile več rebelnih baterij in vasi na drugi strani otoka Alhucemasa. Skupina španskih letalcev je metala bombe na Abdel Krimov glavni stan v Adjiru.

Fez, francoski Maroko, 26. avg. — Francosko poveljstvo poroča, da so francoske čete začele čistiti rebelni teritorij severno od Taze. Operacije so zelo otežkočene ne toliko radi opozicije sovražnika, temveč radi terena pokrajine. V središču fronte so Rifijanci zopet bolj delavni.

Tangier, Maroko, 26. avg. — Abdel Krimov brat je organiziral novo protiofenzivo v okolišču Ouzzana, v centrumu maroške bojne cone. Rifijanska armada je bila zadnje dni zelo pojačana in Abdel Krim je pozval vse domačinske rodove v okolišču, naj bodo pripravljeni na boj. Rebeli so tudi organizirali odpor proti Špancem na zapadni fronti.

Pariz, 26. avg. — Danes se je izvedelo, da so rebelni Druzi napadli Damask, glavno mesto Sirije, včeraj zjutraj. Po vročem boju zunaj mestnega obzidja so francoski letalci in alžiraki spahi, ki so pravkar prišli iz Maroka, pognali Druze štiri milje proč od Damaska, toda panika med 300,000 prebivalci se še ni polegla. Vsa dežela na jugu in del severne Sirije je v rokah rebelov. Francozi pričakujejo novih napadov, zato so postavili topove na mestna vrata in strojnice po obzidju, ki oklepa mesto šest milj naokoli. Francoska posadka se bolj boji vstaje Arabcev v Damasku kakor novega napada Druzov.

CENA GAZOLINU BO ŠE PADLA?

Chicago. — V torek je v Chicagu padla cena gazolinu od 21 na 19 centov, zdaj pa napovedujejo, da se bo cena še znižala kakor je to običajno vsako leto. Kakor napovedujejo zvedenci, pa ni ta padec v ceni gazolina začasen, temveč radi prevelike količine olja, ki poplavlja trg. Velika količina olja prihaja sedaj iz Kalifornije, katero pride cenejše, ko ga vozijo skozi Panamski prekop kakor bi bilo, če bi ga vozili preko kontinenta po železnici. To priznajo tudi zastopniki od Standard družbe, ki povejo, da bo olje cenejše ravno radi velikega dovoza olja iz Kalifornije na vzhod.

Resnica pa je tudi, da je menjavanje cen olja v prvi vrsti pripisati konkurenčnemu boju. Kako bi se drugače tudi moglo pripetiti, da je bilo zadnji teden v Wichiti, Kansas, olje iste kakovosti po 17 in ½ centa galona, v Rapid City-ju, S. D., pa 23 centov galon.

VELIKI VIHARJI V DALMACIJI.

Dva ameriška rušilca sta trčila skupaj v Splitu med viharjem.

Rim, 26. avg. — Vihar ciklonske sile je divjal danes po dalmatinskem obrežju. Škoda v več mestih je ogromna in nekaj oseb je izgubilo življenje. Dva ameriška rušilca, "Osborne" in "Charles Ausburn", ki sta bila v pristanišču v Splitu, sta med viharjem trčila skupaj in se nekoliko poškodovala, toda moštvo je ostalo brez nezgode.

Vezuv zopet bljuje.

Neapol, 26. avg. — Vezuv je zopet izredno aktiven. Zadnjo noč je sipal pepel na vse strani in razsvetljeval deželo daleč naokoli. V Bariju je bil danes zjutraj potres, ki pa ni naredil nobene škode.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 na pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Entered as ... 138

Datum v oklepanju n. pr. (Aug. 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAPITALISTIČNI GOSPODARSKI SISTEM.

Kruh je potreben kot vsakdanji živež. O kruhu se lahko reče, da je najvažneji živež za ljudsko prehranitev. Drag kruh pomeni, da se ljudstvo slabo prehranjuje. Kajti če je kruh drag, so tudi druga živila draga, delavčevi družini pa ostane manj denarja za nakup drugih živil.

Delavski department svetuje delavcem, da naj kupujejo moko v farmarsko-delavskih zadrugah, kruh naj pečejo doma in na leto si bodo prihranili štirideset dolarjev.

Zakaj? Farmar orje polje, ga poseje s pšenico, jo požanje in omlati, kljubtemu je pa njegov delež zelo majhen, ki odpade nanj od pečenega hleba kruha. Od hleba, ki tehta funt, prejme farmar komaj en cent in pol. Delavec ki dela v pekarni in iz moke speče kruh, prejme malo več ko farmar. Ako farmar in delavec združita svoja deleža, tedaj nanju odpade malo manj kot 3¼c.

Največji delež odpade na družbo, ki lastuje pekarno. Na lastnike pekarn prideta malo več ko 2¼c.

Tablica, ki so jo sestavili vladni uradniki, nam pokazuje, kako se dele deleži v Chicagu od hleba kruha, ki tehta funt:

Troški za kruh.	Centov.	V odstotkih.
Farmarji za pšenico	1.53	15.73
Žitni elevatorji	.07	.75
Železnice	.31	3.14
Mlinski interesi	.62	6.45
Druge snovi	2.00	20.62
Delavci v pekarnah	1.71	17.63
Delež lastnikov pekarn	2.26	23.31
Delež prodajalcev na drobno	1.20	12.37
	9.70	100.00

Tako je s kruhom. In tako je tudi z drugim živežem. Ako bi imeli tablico, ki bi nam kazala, kako se dele deleži med producenti in privatnimi bizniškimi interesi, bi imeli tak rezultat, kot pri tablici za kruh. Pokazalo bi se, da prejmejo privatni bizniški interesi največji delež od vseh produktov.

Tisti, ki izdela ali pripravi sirovino (materijal) in tisti, ki obdela sirovino in iz nje napravi dovršen produkt, pa prejmeta včasi še manj kot privatni bizniški interesi.

Nekateri priporočajo za odpravo te krivice uničenje trustov in preprečenje novih trustov. Ako bi se trusti res uničili in preprečili novi, bi ravnotako privatni bizniški interesi prejeli levji del deleža, delavci pa ogolodano kost. To bi se zgodilo zaraditega, ker je gospodarski sistem tak, da ne produciramo blaga zaradi ljudskih potreb, temveč edinole zaradi profita.

Če privatni bizniški interesi vidijo, da produciranje kruha nosi profit, tedaj denar naložé v produkciji kruha. Njih ne vodijo pri produkciji kruha misli, da je treba producirati kruh, ker služi za ljudsko prehranitev. Ampak oni sklepajo takole: Ljudje jedo kruh, da žive. Tisti, ki imajo denar, ga kupijo, kolikor ga potrebujejo pri hrani. Ako pričnemo s produkcijo kruha, moramo gledati na dobiček. To se pa lahko zgodi, ako sirovine kupimo po najnižji ceni, najamemo najceneje delavce, kruh pa prodamo po najvišji ceni, ki jo moremo dobiti zanj. Pri tem moramo paziti nato, koliko kruha potrebuje trg, kajti če ga produciramo toliko, da ga ne moremo spraviti v denar, nam ostane in povzroča izgubo. Ker je pa nemogoče natančno dognati konzum kruha, mora biti krušna cena tako visoka, da krije poleg dobička tudi take eventuelne izgube. Približno na tak način privatni bizniški interesi določajo ceno vsem produktom.

Kruh se ne producira v sedanjem gospodarskem sistemu, da se nasitijo z njim lačni ljudje, ampak da ga kupijo tisti ljudje, ki imajo denar, kakor se ne producirajo obleke, da se vanje oblačijo tisti ljudje, ki nimajo s čim pokriti svojega golega telesa.

SLIKE IZ NASELBIN

Millston, Wis. — Poletna vročina je dosegla vrhunec. Vsak človek si zaželi počitka ob tem času. Tako vidimo cele vrste avtomobilov dirjati po državni cesti skozi Millston proti severu. Čim se svet malo ohladi, se bodo začeli vračati na jug.

Tudi nekaj sosedov se nas je zbralo. Šli smo obiskat 80 milj oddaljene slovenske farmarje v Marshfieldu, Wis. Tam se nahaja šest slovenskih družin, kateri so bili pred petnajstimi leti v Calumetu, Mich. Od tistega časa so lepo napredovali s svojim delom: divjo zemljo so spremenili v lepa rodovitna polja, zgradili so lepe hiše, prostorne hleve in uredili ceste. Danes imajo življenje, kakoršnega si ne more privoščiti navaden delavec v mestu.

Ko smo si ogledali njih gospodarstvo, nas je nekdo povabil h kosilu. Radovoljno smo se odzvali in že posedali okoli mize. Brž sem prijel za vilice in nož, pripravljen zadovoljiti gladen želodec. Takrat me pa nenadoma preseneči član družine. Naredil je velik križ in glasno zamolil prav po starokrajsko. Ker sem bil že pozabil, kako se pravilno naredi križ, sem bil res iznenaden, vendar sem se v naglici tako čudno pokrižal, da sem moral porabiti vse svoje sile, da sem mogel zadržati smeh, ki bi me bil lahko spravil v zamero pri drugače dobrih in postrežnih ljudeh. Zadrega vsekakor ni bila mala. Godrnjal sem nekaj, da je izgledalo kakor bi molil, v tem pa se spomnil, da moram držati tudi roke skupaj kot delajo drugi. Zagledal sem se nasproti v ogledalu lastno svetniško sliko. Bil sem v taki zadregi, da bi bil kmalu izgubil tek do jedi. Vzrok temu pa je bil tudi mož, ki je molil toliko časa, da se nam je južina popolnoma ohladila. Res sem mislil, da bi se pri toliko obloženi mizi že splačalo moliti, če bi ne bilo treba delati vse življenje.

Marshfield je prijazno mesto s 7000 prebivalci. Vozeči se po mestu smo ugledali novo katoliško bolnišnico, moderno stavbo, okoli katere se je sprehajal čudno oblečen človek, ki pa ne vem, ali je bil navaden duhovnik ali kapucinar. Pravili so mu "častiti". Bil pa je tak v obraz, da ne vem, če sem videl kdaj sličnega "svetnika". Uboge usmiljene sestre sem tudi videl, pri čemur mi je nehote padlo v glavo, da jim "častiti" brškone ni po volji.

Radi dobrih del dotične moderne bolnišnice sem slišal, da prvo vsakega bolnika z zvijačami vprašajo, koliko ima pod palcem. Če se izjavi, da nič, pride v par dneh iz bolnišnice popolnoma zdrav, če se pa bolnik izjavi, da ima napeto "mošnjo", ostane dalj časa v bolnišnici, ali vsaj toliko časa, dokler ne ozdravijo njega in njegove "mošnje".

Spominjam se iz rudarskega življenja, kako sem nekoč klical k sebi zdravnika za malenkostni glavobol. Po par dneh sem se počutil popolnoma zdravega. Zdravnik mi je pa še vedno zatrjeval, da moram ostati v postelji, da se mi bolezen ne povrne. Redno me je obiskoval po dvakrat na dan. Vedel sem, da on računa po tri dolarje za vsak obisk ter da bo toliko časa hodil k meni, dokler bom ležal v postelji. Pa sem ga iznenadil s tem, da sem odšel na delo. Zdravnik je obiskal prazno posteljo! — **Andrew Puch.**

Detroit, Mich. — Malo je slovenskih naselbin, da bi iz njih pogosto pisali dopise kot ravno iz Detroita. Iz tega je razvidno, da je narod precej delaven v vsakovrstnih ozirih.

Glede delavskih razmer mi ni treba dosti omenjati, ker to je itak v vsakem dopisu. Dela se bolj slabo, kot po vseh mestih Amerike. Društvo S. N. D. napreduje zelo dobro, ako bo napredovalo tako naprej, mislim, da ne bo dolgo, ko bomo imeli tudi detroitski Slovenci svojo stavbo, kar mislim, je želja vseh.

Pred dnevi sem čital dopis našega rojaka A. J. v Prosveti št. 194. Zelo mi ugaja prva vsebina dopisa ali proti koncu je pa popolnoma izpremenjen. Dotičnik piše o shodu D. S. dne 1. avgusta v Detroitu. Prvič je bila udeležba slaba, drugič piše o nekem ploskanju, tretjič, da niso dobili soc. odgovora na njihova vprašanja, kot so zahtevali itd. Kdor to piše, niti navzoč ni bil. Prepričan sem, ako bi on bil na shodu, ne bi pisal kaj sličnega.

Udeležba je bila slaba. Ali je to resnica? Vsak navzoči mora priznati da dvorana je bila polna. Že stara navada je, da govornikom, igralcem in umetnikom navzoči potrde dobro delovanje s ploskanjem. Mari naj se ploska takemu, ki še enega vprašanja ne zna pravilno staviti? Dobili niso pravega odgovora na vprašanja. Piše, da se je izrazil Novak o razliki med socializmom in komunizmom, da so socialisti bili za vojno, komunisti pa proti. Res je to povedal in še več. Lahko bi to raztolmačil, ali mi ne preostaja prostora danes.

Dopisnik piše o govoricah, da delavski klub je bil samo zato organiziran, da razbije klub soc. stranke. Lahko je, da se je kdaj kaj sličnega izrazil, ali zavedni ljudje se na kaj takega ne ozirajo. Edina naša želja je, da prepričamo z delom in dokazi.

Proti koncu njegovega dopisa se pa zelo strinjam s piscem, ki piše, kako se moramo združiti in iti po eni poti pod enim praporom do zmage. Pripravljeni smo danes delovati z vsakim trpinom, ki pozna kaj je prav in kaj ni. — **John Skrbina.**

Pozabljeni dogodki iz svetovne vojne

Ob priliki letošnjih manevrov sovjetskega vojnega brodovja je moskovska "Pravda" objavila zanimivo historijo, ki menda širši javnosti še ni znana.

Pričetkom svetovne vojne je nemška križarka "Magdeburg" nasedla na pesek ne daleč otoka Odensholm v Baltskem morju. To nezgodo nemške vojne ladje so zapazile ruske križarke, ki so pričele nemško križarko obstreljevati. Ko so Nemci videli, da njihove ladje ne morejo splavati, potopiti je pa na pesku tudi niso mogli, je posadka križarko "Magdeburg" zapustila na čolnih pod belimi zastavami in se udala Rusom. Popreje pa so Nemci poskrbeli, da uničijo vse dokumente in tajne signalne knjige, da ne padejo v roke sovražnika. Ruski pomorščaki so pri tem opazili, da se je nemški oficir žrtvoval. Vrgel se je v morje in se ta trenutek potopil. S preciznimi inštrumenti so Rusi dotično mesto izračunali in določili. In zares, ko je bila predaja ladje dovršena in Nemci odpeljani v jetništvo, so ruski pomorščaki našli in točno preiskali dotično mesto, ter našli na dnu mrtvo truplo nemškega oficirja. Okrog sebe je imel privezane toliko iskane tajne signalne knjige. Te signalne knjige se na vojnih ladjah hranijo v posebnih hermetično zaprtih težkih svinčenih skrinjah, da jih vržejo, če je treba v morje in da ne splavajo.

Tako so Rusi dobili nemške signalne knjige. Kopije so poslali tudi zaveznikom. Nemci o tem niso imeli pojma ter so se še dalje posluževali starih signalov, zavezniki pa so na ta način mogli razumeti vsako nemško tajno depešo. Zlasti so se s tem znanjem okoristili Angleži v prosluli veliki pomorski bitki pri Juetlandu. Nemci so takrat nastavili past angleškemu brodovju. Radi svojega znanja nemških tajnih signalov so pa Angleži obrnili in Nemci sami so prišli v past. Od tega težkega poraza dalje se nemška mornarica ni več upala iz svojih varnih pristanišč.

Pomorski častnik, ki je opisal ta dogodek dopisniku "Pravde", je trpko dodal: "In vse to je danes že pozabljeno."

Književne vesti

"Čas", avgustova številka, ima sledečo vsebino: Frank Kerže: Velika reanica (pesem). Frank Kerže: Kadar delo počiva, povest (nadaljevanje). Izpoznajte naše solnce. Po dr. Cilentu: Iz tropičnih krajev. Zapravljiv ali varčen. Največja inženirska dela. Kemija v svetovnih zadevah. Evolucija — zakon vsemirja. — Priloga: Gospodinjski del.

Naslov revije: Čas, 1142 Dallas Rd., N. E., Cleveland, O.

Agitirajte za "Prosveto"!

Prošnje za podaljšanje bivanja v Zdr. državah

Oni, ki so prišli v Združene države kot ne-priseljenci na začasen obisk in jim je bilo dovoljeno, da ostanejo tukaj skozi stanovito dobo (navadno šest mesecev), morajo, ako želijo podaljšati to svoje začasno bivanje v Združenih državah, vložiti prošnjo na priseljeniško oblast.

Za tako prošnjo služi posebna tiskovina, Form 639; inozemec jo mora izpolniti in podpisati ter potrditi s prisego svoje navedbe. V tej prošnji treba navesti ime, starost in poklic inozemca; da-li je poročen ali samec; ime in sedanji naslov žene oziroma moža in otrok; državo rojstva in državo pripadnosti; naslov bivališča v inozemstvu; številko, datum in kraj ameriške vize na potnem listu; da-li je razvidno iz vize, da spada v razred nepriseljencev; da-li ima na razpolago voznino oziroma vozni listek za povratek; kak rok je bil izvirno določen za njegov odhod; da-li mu je bilo že poprej enkrat dovoljeno podaljšati začasno bivanje v Ameriki in za kako dolgo; naslov bivališča v Združenih državah; ako je prišel na obisk sorodnikov ali prijateljev, ime in naslov istih; ako je prišel radi poslov, treba navesti, kaki so ti posli; ako ima kako službo ali trgovino v Ameriki, treba navesti, kdaj, kje in pri kom je bil zaposlen in koliko je zaslužil oziroma koliko dobička je imel pri svojem poslu; treba podrobno navesti vse razloge, zakaj naj mu oblast podaljša dobo njegovega začasnega bivanja. Mož ali oče sme vložiti prošnjo za ženo in otroke pod 18. letom, ki se z njim nahajajo.

Take prošnje za podaljšanje začasnega bivanja treba vposlati priseljeniškemu uradniku, ki je na čelu priseljeniške postaje onega pristanišča, skozi katero je inozemec prišel v Ameriko. Torej oni, ki so prišli v Ameriko skozi New York, naj vpošljejo svojo prošnjo Commissioner-ju of Immigration, Ellis Island, New York City.

Prošnjo treba predložiti ne kasneje od 15 dni in ne prej od 30 dni pred rokom, določenim za odhod inozemca.

Ako je dotični načelnik priseljeniške postaje prepričan, da je prošnja brezdvomno in jasno vtemeljena in da je prosilec upravičen ostati nekoliko dalje v Združenih državah za svrho, radi katere je bil prvotno pripuščen, on sme sam ugodno rešiti tako prošnjo, ne da jo predloži delavskemu departmentu v rešitev.

V nikakem slučaju pa ne sme načelnik priseljeniške postaje dovoliti inozemcu, da bi s podaljšanjem vred ostal v Združenih državah več kot leto dni od dneva svojega izvirnega prihoda. Ako načelnik najde, da ni podaljšanje upravičeno, on mora predložiti prošnjo departmentu v končno odločitev.

Prošnje za podaljšanje se smejo ugodno rešiti le tedaj, ako podani razlogi so prepričevalni, v nikakem slučaju pa, ako si je inozemec, ki je bil začasno pripuščen radi posla ali zabave, zagotovil kako zaposlenje ali vsaj drugačno zaposlenje, nego ono radi katerega je bil pripuščen, in tudi ne v slučaju, ako je drugače razvidno, da prosilec želi ostati za vedno v Združenih državah. — **F. L. I. S.**

IZ PRIMORJA

Devetletnico osvobojenja so obhajali Italijani v Gorici v nedeljo dne 9. t. m. Za svečanost so se delale velike priprave in se je celo govorilo, da poseti mesto ob tej priliki sam predsednik ministrskega sveta. Pa je prišlo drugače. G. Mussolinija ni bilo, prestolonaslednika in članov vladarske hiše tudi ne. Ob 8. uri zjutraj so se začeli ljudje zbirati na Travniku, ob 9. se je vršil sprejem zastopnikov oblasti, nato je govoril komisar goriškega mesta senator Bombig, izročene so bile svetinje zveze vojnih dobrovoljcev goriškemu mestu, defilirala je vojaška posadka in vršil se je pohod na vojaško pokopališče v ul. Cappucini. Ob ½12. uri je bil banket, zvečer pa razsvetljava in zabava na Travniku.

Krvava griža razsaja že dalj časa v Poljubinju in Žabčah. Bolezen je zahtevala več človeških žrtev, sedaj pa gre h koncu.

ŽARKOMET

Velika miza — malo gostov.

Delavsko vprašanje je vprašanje kruha in šole, doma in izobrazbe, kota za stare dni in kulture v vseh kotih. Je vprašanje gospodarske svobode. Brez gospodarske svobode je vsaka druga svoboda skopa mačeha ali je pa sploh ni. Biti gospodarsko svoboden se pravi, da nisem nikomur nič dolžan, da si volim svoje delo in plačo ter si ne ubijam glave s skrbmi za vsakdanji kruh, stanovanje in obleko.

To vprašanje postoji izključno za delavce vseh strok in panog, ki so gospodarsko zasužnjeni in vsled tega v ogromni večini potisnjeni na nižino siromakov. Bogataški, vladajoči razred ima že od nekdaj dovolj vsega, kar potrebuje in navadno desetkrat do tisočkrat več kot potrebuje. Ta razred ima na razpolago vse, kar je pridobilo človeštvo v pol milijona letih svojega razvoja. Bogataški razred sedi pri bogato naloženi mizi, pri kateri je prostora recimo za dvajset oseb, sedi jih pa le pet.

Delavski razred zahteva svoj prostor pri mizi. Bogataški razred ne da prostora. Boj med obema razredoma za gospodarsko svobodo obeh je razredni boj. Ta boj ni delo socialistov ali komunistov, temveč je naraven pojav povsod, kjer so gospodarji in hlapci, delodajalci in delavci, izkoriščevalci in izkoriščanci. Bil je v vseh dobah. Začel se je s prvim gospodarjem in hlapcem in preneha z zadnjim gospodarjem in hlapcem, ko bomo vsi z enakimi pravicami sedeli pri eni mizi. Takrat bo rešeno delavsko vprašanje.

* * *

Rimar v Jugoslaviji.

Zadnja vest: Že so ameriški rimarji mislili na novo zarote slovenskih brezvercev in agnostikov (agnostik je oni, ki ne ve, da je Kazimir Kuščarjev bog), ko se je pojavil izgubljeni Grdina. Tedaj je bila uganka rešena: Tone je lovil jazbece okoli Žužemberka in zlezel je bil predaleč v luknjo...

* * *

Kakor sveta leta!

V Stockholmu se vrši te dni "Vesoljna kristjanska konkurenca" protestantovskih sekt. Gospodje, ki konferirajo, so ponovili star krik: Gonja za denarjem je prokletstvo sveta. Industrije so brez kristjanstva, dobičkolovstvo je brez duše. Cerkev mora prodreti v industrije; delavec mora biti naš.

Znan krik. Slišati ga je bilo pred dvatisoč leti, tisoč leti, petsto, sto leti, včeraj in danes zjutraj — in ostalo je pri starem. Zdi se, da pride krik vsako sveta leto.

Kljub vsemu temu — yes, kljub vsemu! — ima bogat kristjan rajši milijon dolarjev kakor milijon nasičenih ljudi. Govorjenje o prodretju cerkve v industrije je banalno. Cerkev je že v industrijah! Cerkev sama na sebi je industrija za proizvajanje malikov, podaniškega mišljenja in patentirane neumnosti, ki ima še precej trgov in prinaša lepe dobičke. Zato je krik v vsakem svetem letu debela hinavščina.

* * *

Oh, te ženske!

Rev. Trunka že poznate. Včasi je mehak, včasi čuden in včasi robat. Te dni se je spravil nad ženske radi moderne obleke. Ne vem kako bodo njegove čitateljice prenesle njegovo obsodbo. Tiste, ki še hodijo v cerkev, se tudi večjidel oblačijo po novi modi, drugače bi ne rogovilili škofje in kardinali. Trunkovo mnenje je, da se ženske ne oblačijo v kratka krila in bluze brez rokavov zaradi zdravja, higijene niti ekonomije, pač pa imajo grd namen, tako grd, da vsakdo, ki misli, da je ta namen čist, je — svinja. Katoliške žene in dekleta, ki se nosite po novem, zahvalite se g. Trunku za lep poklon! Vaši nameni so grdi, in kdor misli, da niso, je svinja!

G. Trunk! Kaj ko bi vam vaše lastne ženske nekega dne zabrusile, da vi ne pišete, temveč kidate po vašem "Pisanem polju"?!

* * *

Listnica.

Lastnici farme, ki ni sama: Dotično vprašanje se ni niti najmanj tikalo vas. Prišlo je z drugega konca dežele in ni merjeno na nobeno osebo. Pozdrav.

K. T. L.

DELAVSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Organiziranje natakarjev. Chicago, Ill. — Na 28. konvenciji je unija natakarjev sklenila organizirati veliko kampanjo po Združenih državah in Kanadi za pridobitev delavcev vse stroke za svojo unijo. Na konvenciji je bilo 130 delegatov, ki zastopali 38,500 članov, od katerih je 7000 v Kanadi. Prihodnjo konvencijo bo organizacija imela v Oregonu.

500 železničarjev odpuščenih. Scranton, Pa. — Okoli 4,500 delavcev pri železnicah ne bo imelo dela vsaj za en teden, ker bodo zaprte popravljalnice pri Delaware, Lackawanna in Western železnici v Scrantonu in v Keystone Valley. Uradniki niso ničesar objavili, kdaj bodo delavnice zopet odprte.

Motorniki izgubljajo delo. Washington. — Motorniki na mestnih električnih železnicah bodo kmalu morali zamenjati svoje službe kot šoferje na omnibusih. Tako pride prometni razvoj na ulicah Washingtona. Ljudstvo se vedno rajše poslužuje busov kot mestnih železnic, ker smatra, da je na prvih boljša služba.

Farmarji hvalijo Greenovo pismo. Washington. — Pismo s čajem je poslal farmarski narodni svet Ameriški delavski federaciji na predsednika Greena, je predsednik Ameriške volnene kompanije pisal, da je bilo organizirano delavstvo izdano od industrijskih baronov, ki so prejeli posebni privilegij za visoko carino ter da zdaj delavstvo zahteva odpravo carine, ki ni nič drugega kakor da podjetnikom omogoča zniževanje mezd in pa poriganje delavcev v beraško življenje. Farmarska organizacija hvali pismo ter pravi, da se popolnoma strinja s stališčem organiziranega delavstva.

PODROBNOSTI O SPORU V ZIEGLERJU.

(Dalje s 1. strani.)

Nameravali umoriti Cobba tisti večer, ko se je vršila seja. Pa tudi koj se je tudi pokazala neprikosnovena delavska solidarnost: v kratkem času so zbrali nad $70,-00, kar je bilo poroštvo, da so bile zaprte izpustili.

Vzlic hudobnemu nastopu so sodarji sklenili, da se ne podajo nazaj, dokler ne ugodi kompaniji njih zahtevam. Zavedni rudarji v Zieglerju pa ne smatrajo delavnikov poddistrikta za drugo kot izdajalce.

Sedanja zmešnjava ni nastala šele tjavendan, izvore ima še od prej. Nekoč je lokal v Zieglerju toužil uradnike poddistrikta Peoria. To je bilo pri zadnjih splošnih volitvah meseca decembra. Predsednik lokala št. 992 je kandidiral proti Foxu, predsedniku 9. poddistrikta. Še zdaj se vrši boj radi sleparjenja pri volitvah, katerega vodi lokal v Zieglerju.

V Zieglerju so organizirani rudarji zavedni. Zato pa imajo toliko sočustvovanja radi sedanje neprilike, ki jo je povzročila kompanijska požrešnost in pa absolutistične zahteve poddistriktnih uradnikov. Ziegler je središče odpora proti kuklukizmu, kateri so neprestana nevarnost za unijo. Rudarji pravijo, da edina opora, ki jo dobe v Zieglerju poddistriktni uradniki, so premkajšnji klanovci.

Sodba proti rudarjem, ki so obtoženi, da so se zarotili ubiti Cobba, je resna stvar. To je težka obdolžitev. Govore namreč, da je v Zieglerju kak ducat oseb, katere so pripravljene priseči na karkoli, samo da se iznebijo unijskih voditeljev pri lokalu. Zato s strahom mnogi že pričakujo, da bo sodba za obtožene le dabo izpadla. Zavedni unijski rudarji se povsod, ne samo po Zieglerju pripravljajo za obrambo.

Letalo neslo 48 milijonov v bondih iz Berlina v London.

London, 26. avg. — Nemško letalo je včeraj prineslo iz Berlina v London tovor bondov v zapečatenih žakljih v vrednosti $48,000,000. Bondi so del posojila, katerega je dala nemška vlada angleški državni banki za posojilo dvesto milijonov dolarjev na podlagi Dawesovega reparacijskega načrta. To je bil najbogatejši tovor, kar jih je do danes šlo po zraku.

Katoliški duhovniki se stepli

VZROK SPOPADA JE BILA POROČENA ŽENSKA.

Častite pa je podžigalo k prepiru vino.

Marietta, Ohio. — Trije rimsko-katoliški duhovniki, katerih eden je policiji nepoznan, so se nacukali mašnega vinca in postali prepirljivi ter nasilni proti ženi L. H. Scotta, da je morala priti policija. Ko je prišla policija, je Scott povedal, da je streljal na dva duhovnika, ker sta postala "preveč ljubeznjiva" napram njegovi ženi. Duhovnika Zuber in Tague iz Churchmana sta na policiji priznala, da sta bila v prepiru pri Scottu, nakar sta bila obtožena radi pijanosti. Za ime tretjega duhovnika niso mogli izvedeti, ko je bilo izdano zaporno povelje. Scotta so tudi zaprli, ker je streljal, ko je prišla policija, katero so pripeljali sosedje, ko so čuli streljanje in pretepanje v hiši.

Med bitko, ki se je pričela na Scottovem domu šele pred tretjo uro v petek zjutraj, je bilo oddanih par strelov iz samokresa. Scott se je izgovarjal na policiji, da je streljal, ker sta rev. Tague in pa drugi duhovnik, katerega imena on ne ve, postala nasilna proti njegovi ženi. Napodil jih je nazadnje iz hiše in še streljal za njima, da bi se jih prej iznebil. Pili pa so vsi skupaj in vsi bili večalimanj pijani.

Pretep, ki je pričel v Scottovi hiši med orgijo že proti jutru, je zbudil vse sosede. Polno ljudi se je zbralo okoli Scottove nemirne hiše, kjer je rogovilil mož nad ljubeznjivimi duhovniki. Prvi policaj, ki je dospel po klicanju, je našel enega duhovnika ležečega pijanega na tleh z rano na glavi in na nogi, odkoder je curljala kri. Njegova obleka je kazala znake hudega boja, kateri se je tudi nudil gledalcem skozi okno Scottove hiše. Ampak prvega policaja so s samokresom napodili iz hiše. Vrnil se je v hišo med pretepače šele ko je prišla pomoč. Takrat so ga aretirali, za duhovnike, ki so se med zmešnjavo poskrili, pa je bilo takoj izdano zaporno povelje.

Ko so zaslišavali duhovnika Zuberja, ni hotel prav ničesar izdati. Tudi Tague je začel priznavati šele po dolgem molku. Izpovedala sta slednjič, da sta se tepla s Scottom in drugim duhovnikom kake pol ure predno je dospela policija. Scott je povedal, da je bil Zuber nazadnje že tako pijan, da je moral leči na zofo, medtem, ko sta ga druga dva ujezila, ko nista dala miru njegovi ženi.

Scott je zrakoplovec. Dan pred dogodkom sta prišla k njemu duhovna Zuber in Tague vprašat ga, če bi ju vozil na piknik, katerega sta imela v načrtu. Obljubil je, nato pa ju povabil na večerjo. Tako so začeli piti že popoldne in ves večer so mešali vino in mošt, dokler se jim ni pridružil še pijani duhovnik, kateri je prišel v Marietto z avtomobilom in je prinesel s seboj precej vina. Rekel je, da je v Marietti nekdo, ki se mora pred njim opravičiti radi nekega prepira. Dotičnika pa ni mogel najti. Tako se je pridružil partiji pri Scottu, z avtomobila je dal še svoje vino in srkali so ga dalje.

Vzorni duhovniki bodo gotovo rekli tudi na ta dogodek: Ne glejte, kaj delamo, samo poslušajte, kaj učimo!

POVPREČNA LETINA BO LETOS MANJŠA.

Poljedelski department ceni glede glavnih poljedelskih produktov Združenih držav, da treba letos pričakovati nizek pridelek za aker, in sicer za 6.4 odstotkov manj od skupne lanske letine in 6.4 odsto pod povprečno letino zadnjih desetih let. Suša v takozvanem "koruznem pasu" in v jugozapadnih državah je glavni razlog za ta nižji pridelek.

Kakšno je bilo stanje usevov dne 1. avgusta, se je cenilo, da bodo poedine letine manjše od povprečne letine v zadnjih desetih letih za sledeči odstotek: Bombaž 9, seno 16.2, koruza 0.9, oves 3.2, krompir 3.5, sladki krompir 12, tobak 6.1, sladkorna pesa 9.3, jabolka 11, ječmen 1.7, sorghum žito 15.7 odsto. Edina letina, za katero se pričakuje večji pridelek za aker, je spomladna pšenica in nekateri pridelki, ki se omejujejo na nekatere pokrajine, kot citrone, olive, orehi, hmelj, sladkorno trsje, ajda in nekatere zelenjave.

Sicer so farmarji imeli v spomladi ugodna vremena in so nasadili za glavne pridelke 2.3 odsto več zemlje kot lani. Ali ta večja površina obdelovane zemlje ne zadostuje, da bi odvagala pričakovano znižanje pridelka za aker. Na tak način bo v primeri s prebivalstvom skupna letošnja letina bržkone za skoraj 3 odstotke manjša od lanske in manjša kot v vseh zadnjih letih, razun v l. 1911 in 1921.—F. L. I. S.

Vesti iz Jugoslavije

Nov most na Fužinah. Na Fužinah pri Ljubljani se gradi nov betonski most preko Ljubljanice, ki bo letošnjo jesen dograjen. Sedaj se zabijajo piloti za oporni zid na obeh bregovih Ljubljanice.

Smrt v valovih Drave. Dne 8. avgusta se je odigrala pri Doljnjem Miholjcu pri Osijeku pretresljiva drama. Iz Gjurgjevca se je šla kopat v Dravo večja družba višjih uradnikov tamkajšnje tovarne tanina z ženami in otroci. Nenadoma sta se začela potapljati neka deklica in njen desetletni bratec. Z velikim naporom so rešili iz valov deklico, deček, sin Franje Hermana, uradnika mlinske industrije iz Zagreba, pa je pred očmi matere utonil.

Smrtna nesreča pri delu. Dne 8. avg. je posestnik Hinko Školič v Selnici ob Muri pri posestniku Drozgu kopal pesek za novo cesto iz Št. Ilja proti Mariji Snežni. Jama je bila že precej globoka in se je pesek naenkrat sesul na Škofiča ter ga pokopal pod seboj. Ponesrečenca so sicer takoj potegnili izpod peska ter poslali po zdravnika v bližnji Strass v Avstrijo. Poklicani zdravnik je sicer prispel, toda Škofiča je našel že mrtvega.

Umrli v Ljubljani. Fran Marinko, fotograf, 38 let. — Anton Janežič, bivši kurjač, 80 let. — Marija Kralj, posestnica, 69 let. — S. Emilija Stadler, usmiljenka, 46 let. — Josipina in Albina Gams, posestnikovi hčerki, dvojčki, 4 mesece.

Nov samostan v Celju? Po Celju je nekdo razširil nekoliko neverjetno vest, da se misli tu naseliti neki red, ki bi restavriral poslopje sedanje okrožne komande, kjer je bil itak nekoč samostan, dokler ga ni zaprl cesar Jožef. Poslopje je last države, ki bi se ga gotovo rada znebila za dober denar. A hiša je tako zapuščena, da bi trebalo v njo zabiti veliko vsoto; pa bi se jej še poznalo, da je le za silo popravljena. Ni izključeno, da je kaka verska družba res že ugibala o naselitvi, saj denar imajo. In prednost načrta je jasna, ker se tega poslopja dotika tkzv. nemška ali Marijina cerkev. Potem pa bi bilo vse kakor nekoč.

Trgovci z dekleti tudi v Sloveniji. Trgovci z dekleti, katerih sramotne kupčije so pravkar razkrili v Zagrebu, so imeli očividno razpredene svoje mreže ne samo po Hrvatskem in Srbiji, temveč tudi v Sloveniji. Na ljubljansko policijsko ravnateljstvo prihaja namreč zadnje čase od orožniških postaj z dežele čim dalje več prijav o izginulih mladih dekletih, o katerih kljub poizvedovanju ni nobenega sledu. Še nedavno tega sta bili aretirani na cesti v Ljubljani dve znani pokvarjeni dekleti iz neposredne okolice, ki sta izpovedali, da sta se seznanili v Ljubljani z nepoznanimi tujci, ki so ju zapeljali na Hrvatsko, potem pa nižje na jug in končno v javno hišo v Zemun, odkoder sta slednjič po daljšem bivanju ušli, ker se jima je zagnusil ta način življenja.

Pred nekaj dnevi je odšla v Ljubljano 20letna Marija Jelnikarjeva iz Senožet. Nesla je v mesto razne domače pridelke in se odtlej ni več vrnila. Starši so napravili pri orožniški postaji ovadbo, ta pa je obvestila ljubljansko policijo, ki sedaj išče po svojih organih izginulo dekle. Vsa dosedanja poizvedovanja so ostala zaman. Ni izključeno, da je padla v roke brezvestnim poulipom, ki spravljajo z zlatimi obljubami neizkušene ženske v svoje mreže in jih potem prodajajo v sramotne hiše ali pošiljajo celo mejo celo v oriient.

Kolikor se je moglo ugotoviti, so se mudili pred kratkim v Ljubljani sumljivi neznanci obojega spola, ki so spretno povpraševali po raznih lokalih pa tudi na cesti okrog kolodvora, za mladimi služkinjami in tipkaricami, ki bi bile pripravljene nastopiti "službena" mesta na Hrvatskem ali v Srbiji, češ, da so slovenske devojčice mnogo bolj pridne kot njihove rojakinje. Ker je izginilo pred nedavnim časom tudi iz Ljubljane več mladih deklet, o katerih se ne ve, kaj je z njimi, se pojavlja upravičena skrb, da jih je zadela enaka usoda kakor znane žrtve, ki jih je izsledila zagrebška policija.

Smrtna kosa. V Valtu vasi je umrla po kratki bolezni Tonča Kulovec, roj. Znanc, stara 43 let. — V Zagrebu je preminul Salomon Benedik, predsednik "Dolenske" d. d. v Zagrebu.

V pijanosti. V Zdolškovi gostilni v Dramljah je 9. avgusta Franc Mastnak v prepiru in pijanosti zaklal z nožem kmetskega fanta Karla Dolganoča. Brat Karla Dolganoča, ki je bil leta 1922 zaradi nekega umora obsojen na 12 let ječe, je iz zapora pobegnil. Mastnak je orožnikom ovadil, kje se zdrži Dolganoč, in tako je ubežni kaznjenec prišel zopet pod ključ. Ko sta se Dolganoč in Mastnak zmašla preteklo nedeljo v Zdolškovi gostilni, je prišlo zaradi omenjene ovadbe med njima do ostrega prepira: Dolganoč je Mastnaka podrl na tla, ta pa je potem v jezi in pijanosti svojemu nasprotniku s tako močjo zasadil nož v prsa, da je ranjenec kmalu nato v gostilni izdihnil.

Amerikanci na počitnicah. V zadnjem času se je vrnilo več Trbovelječanov, ki prebivajo v Ameriki, na počitnice v svoj domači kraj. Med drugimi se je vrnil tudi Anton Mervar iz Lok, ki živi že okoli 15 let v Ameriki. Po poklicu je mizar, bavi pa se v Ameriki z izdelovanjem kranjskih harmonik. Mervarjeva družina je sploh znana kot strokovnjaška za izdelovanje harmonik.

Zakatelijski čudeži

Komaj se je malo polegla storija z dubrovniškim čudežem, kjer je neka deklica "videla" Mater božjo v lastni osebi, že prihajajo podobne vesti iz Madžarske, kjer pa je reč še vse hujša in zavzema vedno večji obseg.

Koncem junija se je v občini Zakatsi na Madžarskem razširila vest, da je kmet Ludovik Koevoer videl nad vasjo v zraku Mater božjo. Celih pet ur je plavala s svojim božjim sinom v zraku nad hišami in potem izginila v višave. "Videl" je pa ni samo on, ampak tudi njegovi otroci in na stotine vaščanov. Mati božja je imela prekrasno obleko iz same svile in kranjih čipk. V rokah je imela polno zvezd. Priklanjala se je proti občini in nato izginila nad sosedovim hlevom. Nekaj dni kasneje, tako pripoveduje Koevoer, je videl na istem mestu v zraku Kristusa na križu. Mož pravi dalje, da je videl istočasno ž njim Zveličarja tudi neki kapetan iz Budimpešte. Dne 25. junija se je kmetu in petdesetim drugim vaščanom prikazal sam Bog v človeški postavi. Bil je tako velik kot deset ljudi skupaj, če se postavijo drug na drugega. Koevoer postaja naravnost besen, če mu kdo noče verjeti, kar je videl, in pravi, da je bil takrat, ko je videl prikazni, popolnoma trezen.

Ni čuda, da je vsa vas pokonci. V županiji Somogy, kjer je občina Zakatsi, so ljudje še strašno lahkoverni in verjamejo vsako neumnost. Ker se je razneslo, da je toliko ljudi videlo Mater božjo, Kristusa in samega Boga in tudi precej svetnikov zraven, in celo v nadnaravni velikosti, je začelo vse vprek romati v Zakatsi. Vsak dan prihaja na stotine, da, celo na tisoče romarjev iz bližnje in daljne okolice in čakajo po cele ure na žgočem solncu, da bi bili tudi oni deležni čudežev. Fanatičnost zaslepljene množice gre že tako daleč, da se naravnost opaža versko gibanje. Vaščani so na mestu, kjer je kmet Koevoer videl v zraku nenavadne prikazni, postavili baldahin in pod njim oltar. Sedaj se je celo raznesla vest,, da je eden ali drugi pobožni romar ponovno videl pred oltarjem in tudi na njem svete prikazni. Romarjev se že polašča verska blaznost in postajajo nevarni. Kdor jim ugovarja, je v nevarnosti, da ga na mestu pobijejo.

Govori se celo o novih čudežih. Več ljudi, ki so bili neozdravljivo bolni, je na mah ozdravilo. Tako pravijo, da je prišel iz okolice kmet, ki je že od rojstva hrom, na bergljah k oltarju in se zatopil v gorečo molitev. Naenkrat je skočil pokonci, položil bergljé na oltar in odšel naglih korakov zdrav domov. Še danes lahko vidiš te bergljé na oltarju pod baldahinom.

Duhovščina pa ni s temi čudeži prav nič zadovoljna. Množica je namreč tako lahkoverna, da je naravnost iz sebe. V cerkev noče nihče več. Na oltar v vasi polagajo romarji naravnost zaklade, tako so navdušeni. Ta denar pa se ne steka v cerkev, ampak ga hrani kmet Koevoer, ker namerava na svetem kraju zgraditi lepo cerkev, v katero pa ne bodo smeli prihajati duhovniki. Vaščani pravijo, da duhovniki niso za nič, ker ni še nihče od njih videl Matere božje in samega Boga. Kmetje pravijo, da jim rimski papež nima ničesar več ukazovati, ker so več kot on. Noben papež ni še videl Stvarnika sveta. Zakotsijčani pa so ga in še Mater božjo in Jezusa in svetnike zraven.

Duhovščina ne ve, kaj naj stori. Romarji postajajo že kar uporni proti cerkveni oblasti in ji prete, da bodo ustanovili novo vero.

Agitirajte za "Prosveto"!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 1, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Železnikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Taucher, 3837 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 13111 Bennington, Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross Kans., za jugozapad. Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vodi takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SEZNAM PRIREDITEV SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Skupna pevska društva. — Koncert v prid skladu doma slepih v Ljubljani, v nedeljo 6. septembra v dvorani S. N. P. J.

Skupna društva S. N. P. J. — Veselica dne 12. septembra v dvorani S. N. P. J.

Društvo Jugoslovan, štev. 104, J. S. K. J. — Vinska trgatev v soboto 26. septembra v Narodni dvorani, W. 18th St. & So. Racine Ave.

Društvo Nada, štev. 102, S. N. P. J. — Vinska trgatev v soboto 3. oktobra v Narodni dvorani, So. Racine Ave.

Društvo Narodni Vitezi, štev. 39, S. N. P. J. — Vinska trgatev v soboto 10. oktobra v Narodni dvorani, So. Racine Ave.

PRODA SE

vsled tehtnih vzrokov dvonadstropna hiša. Obrnite se za ceno in drugo na naslov: 3006 S. Central Park Ave., Chicago, Ill.— (Adv.)

SAMO 6 DNI PREKO

z ogromnimi parniki na olje

PARIS - - - 5. sept.

FRANCE - 12. sept.

HAVRE—PARIŠKO PRISTANIŠČE

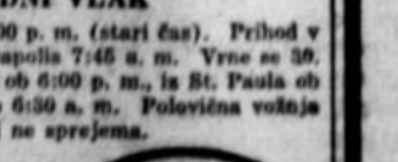

Kabine tretjega razreda s umivalniki in tekočo vodo za 2, 4 ali 6 oseb. Francoska kuhinja in pijača.

French Line

109 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

ali lokalni agentje.

Druga izredna prilika za obisk dvojnega mesta.

Ne zamudite te zabavne enodnevne vožnje ogledati si dva čudovita mesta severnega zapada in obiskati svoje prijatelje.

NORTH WESTERN LINE

SAMO **$7.00** iz Chicago v tja in nazaj

ST. PAUL-MINNEAPOLIS

V SOBOTO, 29. AVGUSTA

Ta znižana cena izletnih voznih listkov velja samo za

HITRI IZREDNI VLAK

Odh.: Madison St., kolodvor 7:00 p. m. (stari čas). Prihod v St. Paul ob 7:15 a. m., v Minneapolis 7:45 a. m. Vrne se 30. avgusta. Odh. iz Minneapolisa ob 6:00 p. m., iz St. Paula ob 6:35 p. m., prihod v Chicago ob 6:30 a. m. Polovična vožnja za otroke. Prtljaga se posebej ne sprejema.

Za vozne listke in pojasnila se obrnite na:

Ticket Offices:

148 S. Clark St., Tel. Dearborn 5613 ali 226 W. Jackson St., Tel. Dearborn 7121 ali pa: gl. kolodvor Madison in Canal sts. Tel. Dearborn 5000.

Felicijan:

Divji lovec

(Dalje.)

Že prej hladno, se je shladilo še bolj, ko je močnejše zapihal veter. Po drevju je završalo in dež kapljic se je vsul raz vej. V jarku je tulil gorski potok; slišalo se je, kako so pokale skale, ki so se valile med valovi v dolino, kakor grom za daljnimi gorami.

Začutil je mir in samoto in dolgočasno se mu je zdelo. Poslušal je, kako so šumeli koraki med odpadlim listjem in semintja je oskubil vejo, ki je molela čez pot. Bučanje gorskega potoka, ki mu je venomer grmelo na ušesa, ga je motilo. In zamislil se je v mlada leta. Takrat so se zbirali dosti hujši hudourniki v gorah kakor dandanes. Vsako leto na spomlad in na jesen so vse razdjali, sedaj pa izostanejo tudi po več let . .. Domislil se je, da tudi snega ni več toliko kakor prejšnja leta, zato pa tudi letine ni več tako dobre . . . In končno je izprevidel, da je na svetu vedno slabše, da je vedno manj denarja in vedno več davka.

"Tako je . . ." je vzdihnil iz globokih prsi. "In še za tisto veselje, ki ga imam, me lahko zapro sedaj na stara leta, ko imam že sive lase . . . Ne gre za meso, ampak za pravico: če je gora moja, je tudi žival moja . . . Kaj bi dal, če bi lahko stopil na svojo planino in pomeril na kozla in sprožil? . . . Pravim, da pravice ni in da je še nikoli ni bilo."

Med tem se ga je lotila strast, da je hitrejše stopal in da se je tresel ogorčenja. Stiskal je pesti in godrnjal čez gosposko.

Čim višje pa je prihajal, tem bolj je v potoku tulilo, da bi se človeka groza prijela, če bi dolgo poslušal. Včasih se je splašila nočna ptica, zaplahutala zamolklo med vejami, odletela in se izgubila v gozdu. In zopet se je v gozd povrnil mir, Peter pa je nadaljeval korak, ki se mu je ustavil. Kakor slaba vest se mu je oglašalo, vsak šum ga je vznemiril. Bal se je višje pravice, ki jo je čutil nad seboj, kajti prevdaril je, da ga ima hudič v oblasti. Čeprav se je skušal zagovarjati, se je vendar iz vseh izgovorov oglašalo, da ni prav, kar dela.

"Dosti sem jih že spravil s sveta; eden več, eden manj, je vseeno . . . Za enega kozla me še ne vzame hudič." Tako je sklenil, ko ga je le preveč motilo. A v gorskem potoku so se valile skale, nočne ptice so se plašile v temini in njemu se je ustavljal korak . . .

Zadišalo je po ognju in med drevjem so se pokazale svetle lise. Iz prazne ravnine so vstali črni obrisi bajte. Zvonenje ovčjih zvoncev mu je udarilo vsak hip na ušesa.

Potrkal je na vrata in previdno vprašal:

"Hoj, ali si sam, Luka?"

"Kdo je?" se je oglasil globok glas.

"Jaz."

Vrata so se odprla in pokazala se je majhna, skljućena postava postarnega samotarja. Malo je šepal, oči so se mu rdeče svetile in ves črn je bil. Po navadi je žgal oglje, poleg tega pa je imel zmerom tudi par kotličev žganja.

"Dober večer," je izpregovoril ogljar.

"Bog daj," je odgovoril Peter in stopil k ognjišču, ki je še gorelo na njem. Puško je postavil v kot in se vsedel pred njo na stolico.

"Malo žanjice mi daj!" je zahteval skoro osorno.

Ogljar se je zvito nasmehnil, pogledal proti okajenemu stropu in se popraskal za ušesi.

"Ne vem, da bi je bilo kaj . . ."

"Kar poglej . . .!" mu je ukazal.

"Čakaj . . . morda . . ." je odvrnil ogljar. S silnim železnim ključem je odklenil omaro, ki je stala v najbolj temnem in skritem kotu, in potegnil iz nje v cunje zavito zelenko. "Mhe . . . kaže, da bo nekaj . . . Ker si ti . . ." Natočil je v kozarček.

"Pa še zase daj!" je ukazal Peter.

"Če praviš . . . mhe . . . če praviš . . ."

Oba sta spila na dušek. Ogljar je znova brez vprašanja natočil, nato je naložil na ogenj novih polen. Kadilo se je nekaj časa, da sta si mencala oči, naenkrat pa je vzplamtelo skoro do stropa. Živ plamen je obsvetil sajasti obraz oglarja.

"Ali greš . . .?" je čez nekaj časa vprašal ogljar ter se skrito namuzal.

"Še nocoj," je odgovoril kratko Peter.

Po kratkem molku je zopet vprašal ogljar:

"Ali prineseš kaj . . .?"

Peter je pomislil en hip.

"Deset kron, s kožo vred in kar je droba, deset kron boš dal," je pokimal.

"Preveč, ne morem; sedem dam . . ."

"Deset, ali nič!"

"Osem . . ."

"Rajši ga pustim v planini."

"Devet . . ."

"Molči! Daj roko!"

Udarila sta. Ogljar je natočil znova v prazne kozarce. Suha drva so prasketala v ognju, v vetru se je stresala bajta . . .

"Če greš, kar nocoj pojdi," je izpregovoril po kratkem molku ogljar. "Danes je lepo, jutri ne vem, če bo; veter ima že silno moč . . . Na drugo stran pa nikar ne hodi, snega je že pri pastirski bajti za dlan debelo."

"Nič zato. Pred tremi leti, ko so me biriči gonili, ga je bilo čez pas, pa sem jim le ušel čez mejo na Koroško . . .Sem ga navajen kakor berač mraza."

"Vsak ga ne užuga, kakor veš," je zmigal ogljar.

Tedaj je Peter brez besede, a odločno vstal in nagnil še par kozarčkov, predno se je poslovil.

Ko je stal zopet sam na planí, mu je ležala vsa kri v glavi, da ni čutil mrzložgočega vetra, ki se je zaletaval vanj v kratkih, močnih sunkih. Mesec, ki se je prav malo pokazal, je zahajal za goro in razsvetljeval srebrnino sveže zapadlega snega na vrhovih predgorja. Čudno svečano in tiho je bilo. V velikem miru je bučalo le kamenje, ki se je kotalilo v potoku.

Sveti občutki so ga prevzeli, ko je stopil zopet v gozd in si otipal pot pred seboj. Žganje mu je razdražilo misli in čustva. Občutil je, da je žadnjič na poti in zazdelo se mu je, da se bliža koncu svojega življenja. Ko bo plen prodal, takrat bo vse končano. Nikoli več potem v goro, nikoli več! Pred bajto doma bo sedel in se oziral v skalnate vrhove, sedaj pokrite s snegom, sedaj obdane z meglo. Gledal bo, kako bodo šle nevihte čez vršace in slemena, kako se bodo bliski izgubljali v njih. Videl jih bo, ožarjene od solnca, kadar zahaja. Nikoli več ne bo slišal prasketanja kamenja, ki pada v prepade, kadar se cela četa divjih koz podi po skalah . . .

"Še nocoj in potem nikdar več . . ." je izpregovoril ginjen v tihi gozd.

Toda kolikor večje je bilo spoznanje, da je zadnjič, tem večja je bila njegova moč. Kakor bi rastla v njem; dvajsetletni fant ne gre tako v goro, kakor je šel on. Malo upognjen, z rokami skoro do tal in s stisnjenimi zobmi se je poganjal kvišku po strmini, naprej, vedno naprej. Nič starca ni bilo več v njem. Nič ni vedel, kako je čas minil; kakor bi zadremal, zasanjal in izpregledal: okrog njega je bil beli dan. Na sedlu je zagledal pastirsko bajto v snegu, od vseh strani so se pokazale sive gorske stene, polne snega. Veter je polegel, da sam ni vedel kdaj.

Upehal se je; zato se je naslonil na grčo in počival. Globoko je dihal in se samozadovoljno oziral po zadnjem drevju, večinoma mecesnu. Le tuintam je samoval tudi bor, majhen in skoro skrit v grmičevju. V grapah je ležal sneg, tla so bila vlažna.

(Konec prihodnjič.)

ČEMU PLAČEVATI VISOKO STANARINO?

$300.00 Vam začetno preskrbi vaš dom. Aker zemlje, kjer lahko redite kokoši in zelenjavo doma, dobite za $495.00. $75.00 plačate takoj, ostalo na mesečna odplačila po $5.00. Izvrstna transportacija. Kupite takoj in podvojite ali početvorite vaš investment. Oglasite se pri: R. Balbiano, 651 Sheridan Rd., Chicago, Ill.—(Adv.)

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja moj svak Steve Jagodič. Prijatelje in znance prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi to naznani. Kdor priteljev mi to naznani, mu dam nekaj nagrade. Ako pa sam to čita, naj se javi na moj naslov: John Turnšek, P. O. Box 462, Claridge, Pa.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O

NAROČNIKI POZOR

Znamenje (Aug. 31.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam list ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vsta... ljen, ker ni bil plačan. Ak... je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vsta... ljen vsled napačnega nasl... va, pišite nam dopisnico i... navedite stari in novi n... slov.

Naši zastopniki so vsi dr... štveni tajniki in drugi z... stopniki, pri katerih lah... plačate naročnino.

Naročnina za celo leto ... $5.00 in za pol leta pa $2.5...

Člani S. N. P. J. plačajo ... pol leta $1.90 in za celo le... $3.80.

Za mesto Chicago in C... cero za leto $6.50, pol le... $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol l... ta $4.00, za vse leto pa $8.0...

Tednik stane za Evro... $1.70. Člani doplačajo sa... 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi s... mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

— Torej si kaj dobil? — je presekal nestrpno Slak.

— Eno sobo sem našel, ki ima okna naravnost na Travnik. Najlepše opremljena! Pa se nisem dogovoril, dokler ne vem, kaj praviš ti. Druga je v predmestju. Torej?

Veljak ni dolgo pomišljal, odločil se je za predmestje, vzel listnico in odštel nekaj stotakov. Poročnik mu je dal ime ulice in številko in povedal, da je soba takoj na razpolago, ker jo bo že jutri plačal.

— Pa dobro srečo! — je voščil prijatelju in se smehljal.

— Revanžiral se bom, kadarkoli hočeš! — je dodal veljak in gledal družbo, ki je postala bučna in razkošna. Stari stotnik, ki so mu plačevali za pivo, je vzel kitaro in opletal z desno po strunah, kakor bi mu šla za glavo, drugi pa so se smejali. Hrup se je tolkel ob stene, nekdo je predlagal, naj gredo po mestu.

— Še podoknico bo pel danes, boste videli! — se je pridušal praporščak Žid. — Zdaj smo dobri! Vsaka patrulja se mora nocoj skriti pred nami!

Karavana je udarila na ulico in Slak ž njimi. Bolni praporščak je na svežem zraku spet oživel in urejal veseljake v sprevod, a pograbil ga je kmalu spet kašelj, hlad jesenske noči se mu je zarezal v pljuča. Še huje ga je gnalo ko po navadi, prislonil se je k zidu in otipaval boleče prsi. S krikom in vikom pa je šla družba svojo pot.

7.

Lepo, tiho popoldne v oktobru, vse polno mehkega solnca. Čisto, milo nebo, čisto ozračje. Tihorumene barve v vejevju, tiho, zamišljeno spreletavanje poznih ptic.

Gospa Grudnova se je odpravljala z doma, mirno ji je sijalo oktobersko popoldne v sobo. Z belim pudrom je zakrila dve tanki gubici ob očeh in si nervozno nadela mehko obleko iz temnokarminske svile. Naglo se je premerila v velikem zrcalu, ne da bi bila povsem zadovoljna s seboj. Pozvonila je in ko je prišla služkinja, ji je naročila to in ono radi Iga. Vlasta je čula, da se mati odpravlja ven, pa se je sama prišetala v sobo.

— Kam greš, mama? — je vprašala, ko je nekaj časa opazovala.

— K grofici Strassnigovi! — je odgovorila nevoljno. — Ob treh imaš instrukcijo? Ali si napravila nalogo? Da se spet kam ne izgubiš kakor zjutraj!

Vzela je solnčnik, pogledala naglo na uro in odšla. Zavila je po ozki ulici in prišla spet v širjo. Kakor nalašč je privozil nasproti voznik s prazno, zaprto kočijo. Pomignila mu je v zadregi in mož je ustavil.

Saj me ni lahko spoznati v temnem pajčolanu! se je mirila in povedala vozniku predmestno ulico. Zardela je in se sunkoma skrila v voz.

Komaj je bila v vozu, jo je tudi strah prešel, da bi bila zasačena na tej poti. Ko sta se zadnjič sestala s Slakom na sprehajališču proti železniški postaji, je bilo ono srečanje kakor slučajno. Tudi se nista mogla dolgo muditi skupaj, le toliko, da sta se dogovorila, kdaj in kje se lahko varneje shajala. Po vsem vedenju moža v zadnjem mesecu je Grudnovka bila na jasnem, da so njune poti ločene in da ne more imeti vsled njegove okrutne brezobzirnosti tudi sama nikakih obzirov več. Zgolj sovraštvo je še čutila do "mrzlega bazilíska", kakor ga je nazivala zadnje čase, ker ni mogla več izgovoriti njegovega imena in čimbolj je to njeno sovraštvo plalo, tembolj je čutila potrebo ljubezni, velike brezmejne ljubezni, v kateri bi prešla vsa njena nesreča.

Nič več ni mislila, kaj bi bilo, ko bi se razvedelo, na kakšno pot je šla danes, ena sama misel se ji je zasekala v dušo, ali je v mladem Slaku ljubezen, ki jo kliče na sestanek, ali je vse zgolj prevara, strast krvi, ki je ni ločiti v prvih trenutkih od onega visokega, najčistejšega srčnega žara, ki edini da človeku vso slast življenske sreče. Tolikokrat si je stavila to vprašanje in nikdar ga ni mogla razrešiti! A vendar jo je z ogromno silo težilo v srcu in v možganih, da je bila včasi vsa bolna od muke. Bo li danes razrešila to strašno uganko? Bo li danes dvignjen kamen raz drhteče srce? Bo li lahko zavrisnila pozdrav solnčnemu življenju, ki ga do danes ni poznala? Bo li objela srečo, ki jo išče s tako težko dušo?

Voz je obstal, Grudnovka je prhnila v obširno vežo, še vso dišečo po apnu in barvi. Čiste, široke stopnice so držale v prvo nadstropje in Grudnovka je hlastno preletela naslove. Končno — naslov vojaškega zdravnika.

Takrat so se že vrata odprla, kakor sama od sebe in lepa glava mladega Slaka je bila za njimi. Smehljal se je, nekoliko rdeč v obraz in gospo je spreletela misel:

Tri, štiri leta premlad, ali ne?

Mladi mož ji je pomagal odložiti klobuk ter jo strastno objel, da je vzdrhtela v njegovih močnih rokah.

— Hvala! je dejal. — Ves nestrpen sem pričakoval!

Poljubil jo je, dolgo, vroče, žejen njene zrele lepote. Oči so se ji meglile, nepoznana slast ji je vrela po žilah.

— Mirko! — je dahnila, veliko vprašanje se je dvignilo v njej in brnelo kakor zgneteni, neubrani glasovi. Vsa je trepetala in iz trepeta, zdelo se ji je, kakor bi čula sladek, omamljiv odgovor.

— Albertina! Albertina! — je sopel strastno mladi mož in jo poljubljal v ognju. Vsa njena omotica se ga je polastila, brez misli, mehanično je ponavljal njeno ime, strast ga je vsega premagala.

— Mirko, ali me ljubiš? — je šepetala Grudnovka kakor iz globine. — Ali me ljubiš?

Vse moči je zbrala, da bi razrešila, kar je bilo tako blizu, tako jasno ta trenutek in vendar še zamotano v goste, nerazrešne povoje megle.

Mladi mož ni čul in ni odgovoril; v njem je rasel vihar, da je ves trepetal kakor mrzlični bolnik.

— Ali je to ljubezen, ki jo iščem? — je kakor blisk nenadna bolečina spreletela Grudnovko. Široko je odprla zenice in zazrla pred seboj tuj, v divji strasti spačen obraz, ki ga ni poznala. Vsa začudena se je upria, glavo daleč nazaj in Slak se je zdramil iz razvnetja. Njegove plapolajoče oči so vpraševale, strast je upadala, plašno razočaranje je oblivalo moža.

— Nisi mi odgovoril! — je očitala Grudnovka razdvojena. — Nisi razbil mojih dvomov!

Umaknila se je in sedlá na divan, gledaje neprestano njegov začudeni obraz.

— Nisem? Kakšnih dvomov?

Stopil je bliže in jo prijel za golo mehko roko, s katero si je popravljala zmedene lase.

— Ali ni bolje, da te sploh ne vprašam? — je zavrnila naglo in mu izvila roko. — Mlad si, svoboden, vso srečo imaš še pred seboj in le zanimiv doživljaj ti je, kar je meni kakor solnce rastlini! Ne, bolje bo, da te ne vprašam, da ohranim vsaj tisto trohico dobre vere, ki jo imam!

— Malo me poznaš, — se je izgovarjal Slak, — tudi jaz imam svoje za seboj!

— Odgovoril pa mi vendarle nisi! — se je razvnemala Grudnovka. — Vem, dobro vem, obsojaš me! Tiho v dnu srca me obsojaš radi mojega koraka! Reci, da me ne!

Njen glas je drhtel, prsi so se ji dvigale, nervozno je trgala rese iz namiznega prta.

— Albertina! — je vzkliknil Slak in sedel zraven nje. — Kaj govoriš? Kje jemlješ te misli?

— Ali poznaš moje življenje? — je vprašala mehkeje. — Ali veš, da nisem srečna, odkar sem poročena?

— Domneval sem, — je dejal mladi mož in božal nje mehko roko.

— Glej, — je nadaljevala, — prišel je čas, da vidim globino svoje nesreče! Kako je prišlo do tega zakona, kdo ve! Mlado dekle sem bila in si nisem izpraševala srca. Šele počasi so se mi odpirale oči. Potem pa ono rahljanje, ono trganje vezi, ki so bile tako tanke, tako varljive!

(Dalje prihodnjič.)

Porabite ta dan za ogled mesta in obisk prijateljev

Samo $2.00 tja in nazaj

NORTH WESTERN LINE

MILWAUKEE

IZREDNI BRZOVOZNI VLAK

Zaščitana vozna cena velja za tja in nazaj samo za

V NEDELJO, 30. AVGUSTA

Odhod iz Chicaga (Madison St. kolodvor) stari čas.....7:25 A. M.
Prihod v Milwaukee .....7:25 A. M.
Vrne se nazaj istega dne iz Lake Front kolodvora v Milwaukee ob 6:30 zvečer. Posebna vožnja za otroke. Prtljaga se posebej ne sprejema.

Za vsa pojasnila obrnite se na:
H. C. VAN VINKLE, General Agent
148 S. Clark St. (Tel. Dearborn 2323)
ali:
226 W. Jackson St. (Tel. Dearborn 2121)
ali pa: Glavni kolodvor na Madison St.
Tel. Dearborn 2060.

Chicago & North Western Ry. 1123

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

128

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA.